

Redovisning av regeringens uppdrag att följa upp, analysera och redovisa insatser utifrån minoritetspolitikens mål

Dnr IJ 2010/368/DISK

Härmed redovisas uppdraget givet i regleringsbrev för Skolverket inför budgetåret 2012. Uppdraget gäller att under en treårsperiod, med början 2010, följa upp, analysera och redovisa insatser utifrån minoritetspolitikens mål. Uppdraget ska redovisas årligen till Länsstyrelsen i Stockholms län respektive Sametinget. Redovisning ska lämnas senast den 15 oktober.

Sammanfattning

Enligt anvisningar från Länsstyrelsen i Stockholm och Sametinget ska Skolverket svara på fem frågor för att belysa myndighetens verksamhet med och för nationella minoriteter och minoritetsspråk under perioden oktober 2011 – oktober 2012. Nedan redovisas svar på samtliga frågeställningar.

Utredning

Fråga 1. Med utgångspunkt i regeringsbeslut – Vilka externa insatser har myndigheten gjort under perioden inom de tre minoritetspolitiska delområdena (a) diskriminering och utsatthet, (b) inflytande och delaktighet, (c) språk och kulturell identitet?

a) Hur har insatser initierats mot diskriminering och utsatthet? Vilka resultat har insatserna haft för de nationella minoriteterna?

Skolverkets allmänna råd med kommentarer "Arbetet mot diskriminering och kränkande behandling" har reviderats¹. De allmänna råden gäller för alla verksamheter som regleras i skollagen och vänder sig till huvudmän, förskolechefer, rektorer och övrig personal i verksamheterna. Dessa allmänna råd och kommentarer har tagits fram för att stödja och synliggöra arbetet med att främja barns och elevers lika rättigheter och möjligheter samt för att förstärka verksamheternas arbete mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Skolverket erbjuder även en fortbildning inom området för lärare. Fortbildningen anordnas i samverkan med fjorton universitet och högskolor. Frågor om nationella minoriteter i förskola och

¹ <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2798>

skola inkluderas i fortbildningen. Skolverket deltar i ett myndighetsövergripande nätverk för barn och ungdomsfrågor. Med utgångspunkt i barnkonventionen samverkar cirka 20 deltagande myndigheter för att identifiera och samordna insatser som berör barn och unga. En av de verksamheter som behandlas inom nätverket är romska och samiska barns rätt till modersmålsundervisning².

De minoritetpolitiska målen påverkar allt mer myndighetens arbete och utformning av informationsmaterial. Myndighetens webbplats är en viktig kanal för att sprida information och ge stöd till verksamheterna. På webbplatsen finns myndighetens uppdrag beskrivet på svenska, engelska och på nio nationella minoritetsspråk.³ Andra exempel är nya publikationer riktade till föräldrar, "Förskolan är till för ditt barn", "Förskoleklassen är till för ditt barn", "Skolan är till för ditt barn, "Kort om gymnasieskolan"⁴ och informationsbrev om nationella prov. Publikationerna har översatts till sju nationella minoritetsspråk. En uppdaterad informationsbroschyr⁵ (enbart på svenska) om nationella minoriteter i förskola och skola har skickats ut till 3800 skolhuvudmän.

Sammantaget ger insatserna ökade förutsättningar för förskolans och skolans arbete mot diskriminering och utsatthet av nationella minoriteter.

b) Hur har externa insatser initierats för inflytande och delaktighet? Vilka resultat har insatserna haft för de nationella minoriteterna?

Skolverket har arbetat med implementering av kursplaner och kunskapskrav för ämnena modersmål, samiska och judiska studier. Företrädare för nationella minoriteter har ingått i utvecklingsarbetet. Nu informerar Skolverket skolhuvudmän, skolledare och lärare om de nya reglerna. Skolverket har träffat och informerat samtliga lärare i sameskolan om den nya samlade läroplanen för sameskolan. Sameskolan medverkar även vid utprövning vid konstruktion av nationella prov i årskurs 6. Skolverket har under året 2011-2012 deltagit i och/eller samorganiserat konferenstillfällen för lärare i samiska, romani och finska. Inom ramen för arbete med webbplatsen Tema modersmål och uppdrag om romsk inkludering planeras insatser i samråd med företrädare för de nationella minoriteterna. Inom uppdrag om romsk inkludering har myndigheten samråd med romska lärare och läromedelsproducenter samt med romska företrädare i pilotkommuner kring brobyggarutbildning. Samråd planeras även inför den kunskapsinhämtning om förskole- och skolsituationen som ska genomföras i pilotkommunerna. Myndigheten har i samverkan med andra skolmyndigheter ett årligt samråd med företrädare för de nationella minoriteternas riksorganisationer. En systematik har skapats för samrådsarbete. Skolverket har även tidigare haft möten med företrädare för de nationella minoriteterna. Men

² <http://www.konsumentverket.se/omkonsumentverket/Rad-och-samarbeten/Natverk-for-barn--och-ungdomsfragor/Skolgruppen/>

³ <http://www.skolverket.se/2.3894/nationella-minoritetssprak>

⁴ <http://www.skolverket.se/2.3894/publicerat/publikationer>

⁵ <http://www.skolverket.se/publikationer?id=1729>

den modell som utarbetats tillsammans med riksorganisationerna, med andra skolmyndigheter, med Länsstyrelsen i Stockholm och Samtinget erbjuder en bättre lösning för alla parter. Företrädare för de nationella minoriteternas riksorganisationer har uttryckt att de uppskattar en samlad presentation av och diskussion med skolmyndigheterna. Skolverket ser ett ökat engagemang från de nationella minoriteternas sida i utvecklandet av nya möjligheter för undervisning i minoriteters språk och kultur. Samtidigt uttrycker riksorganisationerna stark oro för de brister de upplever i det nuvarande erbjudandet om undervisning i nationella minoritetsspråk och brister i tillgång på läromedel.

c) Hur har externa insatser initierats för språk och kulturell identitet? Vilka resultat har insatserna haft för de nationella minoriteterna?

Inriktningen är att myndighetens arbete för nationella minoritetsspråk och kulturer ska ske i samverkan med representanter för de nationella minoriteterna. Inom arbetet med webbplatsen Tema modersmål har myndigheten engagerat redaktörer för fem olika romska språk (arli, kalé, kelderash, lovara och resande) samt redaktörer för samiska, jiddisch, sverigefinska och meänkieli. Resultat av detta arbete är ett utökat stöd i dessa språk för modersmålsverksamheten inom förskolor och skolor. En skola, Vasa real i Stockholm, har så här långt ansökt om och fått tillstånd att anordna den särskilda utbildningen med judiska studier.

De sista delarna i ett läromedelsutvecklingsarbete från 2010 års regeringsuppdrag redovisades under 2012. Sagor har spelats in och distribuerats av Romska Ungdomsförbundet i Malmö på fem romska språk. En grammatikdel av Raija Kangasalo kompletterar de sverigefinska läroböckerna "Heippa" som används i modersmålsundervisning, finska. Ett arbete har påbörjats för utveckling av nya lärresurser för undervisning i romani chib under hösten 2012.

Skolverket har även deltagit i en referensgrupp för Skolinspektionens granskning av modersmålsundervisning för nationella minoriteter⁶ som presenterades under våren 2012. Granskningen och uppföljning av de granskade kommunerna har bidragit med ny kunskap och underlag för Skolvekrets fortsatta arbete med och för de nationella minoriteterna.

Skolverket har deltagit i arbete för att ta fram förslag om samverkan mellan Norge och Sverige kring samisk undervisning⁷. Skolverket har även medverkat vid internationella möten om nationella minoriteter med företrädare för minoriteterna. Bland annat i samverkan med Europarådets Språkcenter i Graz och Roma Education Fund i Budapest. Arbetet i Europarådet har påverkat synen på språk och språk-

⁶ <http://www.skolinspektionen.se/sv/Tillsyn--granskning/Kvalitetsgranskning/Skolinspektionen-granskar-kvaliteten/Minoritetssprak/>

⁷ Fylkesmannen i Nordland har levert en instilling til Kunnskapsdepartementet 10. januar 2012. Rapport fra arbeidsgruppe for samarbeid mellom Sverige og Norge om samiskopplæringen – forslag til tiltak for å øke samarbeidet mellom Norge og Sverige for å styrke samiskopplæringen, med særlig vekt på sør- og lulesamisk (desember 2011). Denne rapporten er nå under behandling i Kunnskapsdepartementet.

användning som uttrycks i kursplaner för alla ämnen. Det internationella samarbetet för barn- och elever med romsk språk- och kulturbakgrund bidrar till myndighetens nationella arbete med romsk inkludering.

Fråga 2. Vilka (om) särskilda regeringsuppdrag har myndigheten haft under perioden när det gäller de nationella minoriteterna?

Uppdrag till Statens skolverk angående strategin för romsk inkludering, A2012/1387/DISK.

Uppdraget gavs 2012-04-14. Uppdraget ska redovisas 2013-03-01. Skolverket ska inom uppdraget delta i en pilotverksamhet för romers inkludering. Skolverket ska erbjuda en brobygggarutbildning till 20 studerande, skapa lärresurser för undervisning i romani chib och genomföra en kunskapsinhämtning i pilotkommunerna om förskole- och skolsituationen för barn- och elever med romska språk- och kulturbakgrund⁸.

Fråga 3. Hur ser myndighetens samråd med de nationella minoriteterna ut?

I myndighetens planering för och arbete med uppdrag som särskilt berör nationella minoriteter sker samråd med förträdare för minoriteterna. Arbete med implementering av kursplaner och utveckling av nationella prov i samiska sker i samråd med Sameskolstyrelsen. Arbete med kursplan för ämnet judiska studier har gjorts i samråd med representanter för judiska organisationer. Det nya uppdraget om romsk inkludering förutsätter kontinuerliga samråd mellan myndigheten med representanter för samt uppdragstagare ur den romska minoriteten. Skolverket i samverkan med Högskoleverket, Specialpedagogiska skolmyndigheten och Skolinspektionen samråder en gång per år med företrädare för de nationella minoriteters riksorganisationer. Möten hölls i Stockholm, Kiruna och i Helsingborg under hösten 2011. Årets möten hölls i Stockholm och Gällivare i september och Malmö i början av oktober.

Fråga 4. Var i organisationen finns ansvaret för myndighetens arbete enligt de minoritetspolitiska målen?

Skolverkets generaldirektör har det övergripande ansvaret och beslutar vid redovisning av regeringsuppdrag. Generaldirektören har ansvar för att myndigheten lever upp till målen i minoritetspolitiken. Arbetet är delegerat till Utvecklingsavdelningen och Informationsavdelningen. Skolverkets instruktioner och mångfaldsarbete omfattar nationella minoriteter.

Fråga 5. Hur sprids kunskap om minoriteterna och minoritetsspråken inom myndigheten? Vilka resultat har det fått?

⁸ <http://www.regeringen.se/sb/d/15548/a/191209>

Myndighetens externa informationsmaterial som riktas till skolhuvudmän sprids även internt till alla medarbetare. Den reviderade foldern om nationella minoriteter i förskola och skola har distribuerats till alla medarbetare. Skolverket upplysningstjänst och utvecklingsavdelning har fått information om minoritetspolitiken och arbetet med och för de nationella minoriteterna vid olika arbetsmöten. Myndighetens intranät har använts vid ett flertal tillfällen under det senaste året för att ge ny och kompletterande information till myndighetens personal. Skolverket deltog bland annat i en annonsbilaga från Länsstyrelsen och Sametinget⁹. Annonsbilagan som distribuerades i Dagens Nyheter/ Dagens Samhälle spreds även internt på myndigheten. Uppfattningen hos Skolverkets arbetsgrupp är att kunskapen om minoritetspolitiken och dess krav på myndigheten ökat. Medarbetare efterfrågar i större grad än tidigare översättningar av material och kontakter med företrädare för nationella minoriteter.

På Skolverkets vägnar

Anna Ekström
Generaldirektör

Mats Wennerholm
Undervisningsråd

I ärendets slutliga handläggning har Ragnar Eliasson, Ann Charlotte Gunnarson, Tommy Lagergren, Ulrika Lindén samt Staffan Lundh i Skolverkets ledningsgrupp deltagit.

⁹ http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/SiteCollectionDocuments/Sv/manniska-och-samhalle/nationella-minoriteter/Tidningsbilaga_Minoritet_low.pdf